

САНА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫ ОРОЙУОННААҔЫ КОМИТЕТЫН УОННА ҮЛЭЭНТӨР
ДЕНУТАТТАРЫН ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

Орган Чурапчинского районного Комитета КПСС и районного Совета депутатов
трудящихся Якутской АССР

1931 сыл атынным
15-дүтүн тахсар

№ 70 (4025)

1971 сыл Бэс ыйын 15 күнэ
ОПТУОРУННУН

Сыаната
2 харчы

Хаттаан уса борт-инженер В. Н. Волков, командир Г. Т. Добровольский уонна чинчийээччи инженер В. Н. Падиса көс илгэстэй хараабын кэбиннэттэр.
В. Мусалыян фотога.

СССР фотокрониката.

САЛАПЛАР „САЛЮТ“ СТАНЦИЯ СИРИ ТУЛА СҮҮСТӨ ЭРГИЙДЭ

КӨТҮҮНҮ САЛАПЛАР
КНИН. ССТА. „Салют“ стан-
ция бэс ыйын 13 күнүгөр 13
чааска Сири тула 100 эргин-
ри омордо. Космонавтар
Георгий Добровольский, Вла-
дислав Волков уонна Виктор
Падиса научнай-технической
экспериментир ситиһиллэх-
тик салгымы ытталлар. Ки-
нилэр үлэллэр дьобурдара
үрдүк.

Ити кэм устатыгар космо-
навтар Сир былыгынан бү-
рүллүбүт өттүн уонна геоло-

гическай өттүнөн маадалаах
Сир иуурун учаастактарын
хаартыскага уһуллулар.
Станция бортугар үүнээйи-
лэр сайдымаларыгар ыһааһы-
ны сүтэрин сабыдыаллаа-
рын эбэтэр сабыдыаллаа-
тын үөстөр экспериментир
мытыллаллар. Онуоха Луна,
хибинский хаппыста, Луна-
кресис гидропоника ыһаа-
тынан үүннөрүллэллэр.
Үүнээйилэри маддун кэпсэ-
көрөллөр.

ССКП XXIV СЪЕДИН УУРААҔЫН—ОЛОХХО!

СИТИНИБИТИН РАПОРДЫЫБЫТ

Ленин атынан колхоз
Одьулууннааҕы учаастагы
колхозтаахтара быыбар кү-
нүн крөө—бэс ыйын 13 күнү-
гөр государствога эти уонна
үтү атылааһын былаанна-
рын аһара толордулар.

Государствога үтү аты-
лааһын сыл бастаагы аһа-
рыны былдаккын 1475 цен-
тиер оннулар 1559 центиери-
нэн, эбэтэр 105 бырыһмын
толордулар. Вирдиге фураж-
най аһахтан үтү аһаһыны

аһыһыт сыл туһааннаах кэмин
кытта тэҥнээтэххэ 20 кило-
граммынан улааттынардыбыт.
Ити түмүгөр валовойнан
573 центиеринэн элбэх үтү
ыттыбыт.

Государствога эти аты-
лааһын сыл аһаардаах была-
нын 295 центиери 307 центи-
еринэн, эбэтэр 117 бырыһмын
толордулар.

Быыбар чыһыгар билиҥи
бастык мааныахсыттарбыт
А. Р. Седалищева, Д. Н. По-

пова, М. А. Григорьевна, А. Н.
Титова үтү аһаһыһа бэс
ыйдаах былааннарын 106—
121 бырыһмын толортоотулар.

Одьулуун учаастагы кол-
хозтаахтара бу күнүгөрү тох-
сус илгэстэ бастаагы сылын
былааннарын аһара толорор
иһин сорукаанан үлэллиллэр.

А. АРЖАКОВ,
магнайгы сүһүөх партиянай
тэрилтэ секретара.

Ф. СОФРОНОВ,
учаастаах сүбэдиэсэ.

З. ОСИПОВА,
магнайгы сүһүөх комсомо-
лскай тэрилтэ секретара.

Үрдүк өрө көтөбүллүүнэн куоластаатылар

РСФСР, Саха АССР Верх-
ний Советтарын уонна олохтоох
Советтар быыбардарыгар бэс
ыйын 13 күнүгөр билиҥи оро-
йуонмут быыбардааччылар
сүгүкэн политическай уонна
үлээтэ өрө көтөбүллүүнэн үрдүк
тэрэһиннээхтик илгэстилэр.

Оройуон бары 25 быыбар-
дыр учаастактарыгар быыбар-
дааһын сарсыарда 6 чааска
көтөбүллүүнэн садалаһа. 2 №
доох Вахытаагы быыбардыр
учаастаах бары быыбардааччы-
лара 30 мүнүүтэ устата бэйэ-
лэрин куоластарыт 100 быры-
һмын биэрэн бүтүлэр. Ити үр-
дүк 7 чаас буолуута Алаба-
даагы, Кындааллаагы, Күндү-
лээги, Соловьевтаагы, Талый-
дообу, Улахан Куоластаагы, Ха-
даары быыбардыр уча-
астаах бары быыбардааччыла-
ра куоластаан бүтүлэр. Оҕо-
сарсыарда 10 чааска оройуон
16 быыбардыр учаастактары-
гар быыбардааччылар 100 бы-
рыһмын куоластарын биэрди-
лэр.

ЧУРАПЧЫ. Быыбардыр
учаастаах—Култура дьы-
тэгар сарсыарда 6 чаас бы-
дан киниттэн быыбардаач-
чылар муһуннулар. Оруо-
на алта чаас туолуутугар
Чурапчытаагы быыбардыр
учаастаах комиссиятын пред-
седателе Н. В. Сидоров
РСФСР уонна Саха АССР
Верховнай, оройуон уонна
салионно Советтарына бы-

Кытаанах. Быыбардыр
учаастаах киниттэн сарсыарда
6 чаас буолуута үтүө кини ку-
луһа. Учаастаахтара быыбар
комиссиятын председатели Пога-
нов И. В. куолаһы биэрбитин
садалаһытынан биллэрэр.
Бастаагы быыбардыр оройуон
чулуу булчуут, Октябрьскай
революция ордонун кавалера
Коркин Гавриил Иванович.—де-
путатка кандидаттарынан ту-
руоруллубут коруот чулуу
дьюнорун иһин бэйэбит куо-
ластынан бука бары биэрэн ту-
раммыт билиҥи дьоллох-сору-
лаах олохпут өсөс чалыһа сый-
дарын туһугар, эйэ иһин, ком-
мунизм иһин куоластытыбыз,
—диэн туран уһаада түһүлэр.

Вахсы. Нөһүлүк быыбар-
дааччылар коммунист уонна
партията суохтар блоктары
кандидаттарын иһин бэйэлэри
куоластарын үрдүк өрө көтө-
бүллүүнөн биэрдилэр.
Ити күн концерт буолла, кини
көрдөрүлүннэ.

бардар садалаһыттарыт
иһиниһэрэр итиэнэ ити тү-
гөһүнэн муһутубут дьону эбэр
дэллэр.

10 чаас аһыһа дьыра
быыбардааччылар тохтоло-
суох кэлэн бэйэлэрин сар-
данскай кэстэрин толорол-
лор. Испиннээх кинирбит
дьюн сүрүн өттүгөр 11 са-
дана куоластаан бүтүлэр.

Болтоно уонна Кындаа бы-
бардыр учаастаахтарыт 289
быыбардааччылар бэс ыйын
13 күнүгөр сарсыарда 6 чааска
куоластааһын садалаһылар
уонна Болтоно иһин чаас. Кын-
дал сүүрбэ биэр мүнүүтэ устат-
та куоластааһын сүтэринэр.
Депутатка кандидаттарынан
туруоруллубуттарга биэр да со-
туу суоҕа быыбардааһын үрдү-
к ийиһай-политическай тыйым-
наахтык барбытын тоһулуур.
П. БУШУЕВ.

„Үлээтэ туйгунун иһин“ медаллаах ПЯТИЛЕТКА БАСТЫҢА

Чыапчарага Говоровтар кэргэттэрэ ула-
хан илгээх кэргэн. Алта оролоруттан биэ-
һэ оскуолага үөрөнөлөр. Үөрөхтөрүн бары
сигиһэллэр. Адалара Михаил Иванович
колхоз биэр бастык сүөсүһүтэ.

Оттон ийэлэрэ Евдокия Егоровна 13 сыл
бэйэтин колхозугар сүөһү үлэтигэр үлээтэ.
Ол иһигэр калли биэс сыл наар ыһары
көрдө.

1966 сыл. Пятилетка бастаагы сыла, аан
бастаан ыһарыи тутан итэртэ холоһон
көрүү. Евдокия Егоровна бу дьыл 40 ыһ-
арыи ыллар. Ити ыһарыдарын 95 быры-
һмыннарын тыһыннаах итэһин, сууккатаагы
эбиллилэрин 610 граммга тиэрэр. Итэ-
һин ситтэрэн ыһарыи 100 бырыһмын
тыһыннаах итэһэххэ сөптөөсөр эрээ ула-
тар. Бары сыратын, кыһамнытын уур-
дулар. Ити эрэл калли сыллара толору-
дуна, көрбүт ыһарыдарын, борооннору-
у бири да өчирэппэккэ үрдүк уойууларга-
нан колхозугар туттараата. Калли үс
сыла 150 ыһарыи сууккатаагы эбиллилэ-

рин 600-тэн тахса граммга тиэрэ. Юбилей-
даах 1970 сылга ыһарыи сууккатаагы эби-
ллитэ 762 граммга тэҥнээтэ.

Үлээтэ үрдүк көрдөрүүлэри ситиһэр
иһин дьулуур ССКП XXIV съездин чыһы-
гар өрдүк күүһүрэр. Евдокия Егоровна
хаан-уруу партия съездин көрөс кыстыһа
100 ыччат сүөһүнү 100 бырыһмын тыһы-
наах итэһин хас биридинилэрин сууккатаагы
эбиллилитин 300 граммга тиэрэргэ сэрүк
туруоруһун эбэһэстэллестибэ ыһымыһа.
Ити эбэһэстэллестибэтин Евдокия Егоровна
чигэтээхтэк толорбута, Туннуг сүөһүлэрин
барыларын итэһин туран, кинилэр суукка-
таагы эбиллилэрин 416 граммга тиэрди-
битэ.

Үлэ киниттэн сыраллаах Саха АССР ты-
тын хаһаайыстыбатын министрестэтин,
оройуон, колхоз элбэх грамоталарынан ба-
листаммыта. Ахсыс пятилетка түмүгүнэн
үлээтэ үрдүк ситиһинилэрин иһин „Үлээтэ
туйгунун иһин“ медалынан наараадалаһы-
на.

А. МОХНАЧЕВСКАЯ.

ОРОЙУОН КОЛХОЗТАРЫГАР УОННА СОВХОЗУГАР БЭС ҮҮҮН 10 КҮНҮНЭЗЭМ ТУРУГУРАҢ ҮҮҮҮ УОННА ПААР ҮЛЭЛЭРИН СВОДНАТА

Колхозтар уонна совхоз ааттара	Туорахтаах куль- тура		Хортуоннуй		Кормовой культура		Паар		Обуруот астара	
	былаан	туола	бы- лаан	туо- ла	былаан	туо- ла	былаан	туо- ла	бы- лаан	туо- ла
Ленин	935	956	—	—	150	70	738	170	10	2
Эрлик Эриетин	600	683	20	20	300	300	500	128	—	—
Салинн	470	470	5	5	80	80	400	60	—	—
Сара Марк	270	270	12	12	50	50	260	68	—	—
Убгрускай	970	957	28	28	500	50	1232	30	—	—
Оройуон үрдүнэн	3245	3336	65	65	1080	550	3130	456	10	2

СЫРДАРЫНСКАЯ ХОБА-
ЛАС. Голодный иһиннээ баста-
аы Дьыһааһаага аһаартор 35
тыһыһыһа тонна бурудуу аһа-
га бөлөм. Мааны үлэ барыта
механизация күүһүнэн иһти-
лар.

СНИМОКТАРГА: Мааны-
монтиажниктар биригдөөһүннэ-
р Сербя Белалов. Уһа—саһа
аһаартор.

А. Гороскис фотога.
СССР фотокрониката.

Пленумга манай тэнгэ рай-
когийн майор таб. Макагонов
Ю. Я., тээвэр хэрэгсэл байдлын
управленийгын хяналтын
зоотехник таб. Породин И. Н.,
балаарын аймгийн ократы началь-
нига таб. Петров Н. А.
түл аттлар. Оройуон хамаа-
рны баазуудад ажилладаг ма-
найгы сүлжгэр соруунд
тухуун ССНП райкомун баса-
гы секретара таб. Листиков
Н. П. нээг агини онордо.

ЭРКЭМЕН ПАЛКИН

Эркен Матыудович Палкин 1934 с. Горнай-Алтай автономнай уобаластыгар Ойуудай оройуонугар Кэс сэлэннэтигэр төрөөбүтэ.

Ело начальнай, Каракал, Карк Каварлык сэттэ кылаастах оскуолаһарыгар үөрэннүтэ. 1952 сылтан Горнай-Алтай уобаластаагы национальнай оскуолатын бүтэрбитэ уонна М. Горький аатынан литературнай институтка үөрбүтэ.

1957 сылга институту бүтэрэн баран, Горнай-Алтайскайдаагы радиокомитеттэ корреспонденттан, кинигэ издательствотын редакторунан, кылаабынай редакторунан үлэһэбитэ. 1965 сылтан—РСФСР Суруйлааччыларын союзун Горнай-Алтайскайдаагы отделениеһын эриһэттир секретары.

Э. М. Палкин 1958 сылтан ССРС Суруйлааччыларын Союзун, 1960 сылтан ССКП чилиэнэ. РСФСР суруйлааччыларын II, ССРС суруйлааччыларын IV съездэрин делегаттара.

Эркен Палкин 1950 сылтан суруйар. Бастык кинигэтэ—«Сага кийи» диэн хоһороннорун хомуурунньугун 1956с. бэчээттиһитэ. 1968с. «Итигини үтөс» диэн кинигэтэ «Молодая гвардия» издательствоһа нууччалык тахсыбыта.

Мин итэбэйэбин

Сүрөбүм төбөрүн итэ-иэтэ,
Уопһа, ным баран,
Хайдах буолуохха диэн,
Хайдах олоруохха диэн,
Толкуйдуу-толкуйдуу.
Мин Ленин туһунан санымын.
Ибир-сибир истингэ көпсөтүннүргэ,
Итийбит-кутуйбут мөккүөрдөргө,
Дөрбөннөөх дохсуу мунньахтарга,
Кини латын итэ-иэтэ,
Мин санымын олох туһунан,
Улахан, дьиннээх олох туһунан
Мин санымын.
Чинчийэй буолар кини,
Кырдыгынан сылдыар ийи,
Халбаҥа суох ойон турар
Тыл этэр кэм кэллэтинэ,
Күн аныгар Ленин кырдыгы баарын
Билэр буоламмын, мин
Дууһабын бүтүннүү аһабын.
Ленин кырдыгы—олохтук бийиһэ,
Кининан олоробут бийиһи,
Бийиги сүрэхпитигэр баар кини,
Күүсүт бийиһэ кини,
Ол кини мин итэбэйэбин кинини.
Төрөөбүт норуотум
Төлкөтүн-дьылбатын туһунан,
Инники кэскилин туһунан,
Кэс тылы этэр кэм кэллэтинэ,
Көтөһөн нымийбит дьоннорго
Ленин аатын мин ааттыбын.
Ол кэннэ,

Иитин төлөбүтүн туһунан,
Экинчотон лөгдөрүйөн иһэр,
Учуйа чабыллар харахтаах
Оҕо маарыннаан хаалабын.
Кэтэр кэскилэ,
Чинчийэй ологу
Билимтэ дьону көрүстэхпинэ,
Чыгыт-хаан күүһүгэр эр
Эрээр дьону көрүстэхпинэ,
Мин этэбин:
Суох. Ленин манньа суоҕа!
Уонна бүтүннүү оргуйан кэлэбин.
Дууһаттан долгуһан сагарбат эрэри,
Тугу берыттын толору
Тойоннуур-өйдүү буолар кыахтаах
Дьоннору көрдөхпүнэ,
Мин илэр сибигинэйэбин:
— Хаанын да кинигэр
Авыһтар даҕаны Ленин курдук
дьоннор.
Ол эрэри бийиги,
Туохтан да толубакка туран,
Бары кырдары, итэҕэстэри утары
Уоктаахтык охсуһар буоллахпытта—
—Ол аата Ленин бийигиниһи,—диһим.
Ыраах кырдары,
Көлөр көмүрү.
Саамай үтө.
Кара ологу
Уонна сатаан
Үчүгэй буолары—
Мин итэбэйэбин.

АРЖАН АДАРОВ

Бладинер (Аржан) Адаров 1932 сыллаахха Сигудай оройуонугар Каварлык сэлэннэтигэр төрөөбүтэ. Горнай-Алтайскайга национальнай орто оскуолаһа бүтэрбитэ уонна Москвада М. Горький аатынан литературнай институтка үөрэнэ киирбитэ. 1957 сыллаахха институту бүтэрэн баран, уобаластаагы хаһыат редакциятыгар, кинигэ издательствотыгар үлэһэбитэ. Билигин кини Алтайдаагы кинигэ издатель-

ствотын Горнай-Алтайскайдаагы отделениеһын директора.

А. Адаров алтайдга тыланы 10 хоһоон, көпсөтө кинигэтин таһаарда. Нууччалык тыланы 4 хоһоон кинигэлээх. Кини билигин төрүт билимтэ полководун туһунан «Том-ю-жук» диэн поэматы суруйа сылдыар. Сага роман буруйдагы, матырыйаал хомулар.

А. Адаров 1958 сылтан ССРС Суруйлааччыларын союзун, 1960 сылтан ССКП чилиэнэ.

УРУСХАЛЛЫЫЛЛАР

Ханой, ССТА. 1970 сыл сэттиннэ 1971 сыл ыам айыгар дьэри Лаос босхолоһуулаах армията өстөөх 32200 саллаатын уонна өйөөһүн көпкөтүн туоратта. 16700 орууһа, 770 байыаннай маддыһа алдьатыллына, быдыаһа кыһыллына, 652 самолет, вертолёт сууларыһын, эмсэҕэтиһинэ.

ЛАЗАРЬ КОКЫШЕВ

Лазарь Васильевич Кокышев 1933 сыллаахха Шебалинск оройуонига Камлак сэлэннэтигэр төрөөбүтэ. 1952 сыллаахха уобаластаагы национальнай орто оскуолаһа бүтэрбитэ. Онтон салгыт Москвада М. Горький аатынан литературнай институтка үөрэннүтэ. 1957 с. институту бүтэрэн баран, дойдутар көлөн издательствотыгар редакторунан, РСФСР Суруйлааччыларын союзун Горнай-Алтайскайдаагы отделениеһын эриһэттир секретарынан, редакторунан, РСФСР суруйлааччыларын II, ССРС суруйлааччыларын IV съездэрин делегаттара.

Л. Кокышев 1950 сылтан ба-
ччэттэр. Кини 7 хоһоон кини-
гетин, «Кыһыл Аргут» диэн хо-
һоонун драматы таһаарта. Кини
да. «Арина», «Хонуу нуйаар
«Арина», «Хонуу нуйаар нууччалык,
«Мечта батыһах тыа, киргизтин тылаарга тыа-
сулустара» диэн романынан, баастаан таһаарта.
«Хайа уолаттара», «Дөрбөр» Лазарь Кокышев 1958 сылтан
сурук» диэн сөһөннөрү аҕа. То. ССРС Суруйлааччыларын союзун
рообут тылыгар А. Пушкин, чилиэнэ.

М. Лермонтов, Н. Некрасов,
Т. Шевченко, С. Токмаков,
айыһыһаһарын тылаһаһа.
Кини «Арина» диэн романа
да. «Арина», «Хонуу нуйаар
нууччалык, тувалык, кыах-
сиккитэ», «Мечта батыһах тыа,
киргизтин тылаарга тыа-
сулустара» диэн романынан,
баастаан таһаарта.
«Хайа уолаттара», «Дөрбөр»
Лазарь Кокышев 1958 сылтан
сурук» диэн сөһөннөрү аҕа. То. ССРС
Суруйлааччыларын союзун
рообут тылыгар А. Пушкин, чилиэнэ.

Биһик ырыата

Мин ырыа да кыра курдукпун.
Ийэх өргүү сэрэһэн көтөһөр.
Уонна дьэ өлөрө хараадыкка.
Биһик намыһа ырыатын ылыыр.

Туруйаһар... Үрдүбөр билимтэр,
Бүтүн эпп дойдуну—мин бийигим.
Олохпун сайдаан ыраах сырыттым.
Ити ырыаһын истиэхпин баҕардым...

Саас ырааһыт, Билиэм суоҕа мин
Үрүт көмүс өгнөөх тирэхтэри.
Ийэх баҕада манһаа барбыт.
Оттоп ылыһа—уруккута.

Эн ылыһырыт, ийэх, итин
Өй санаа түмүлүр күнүгэр.
Уммуллубат ердөөһүнү өйдөөн.
Сага санаалар сабыллыһаар.

Сүрэхпэр чугас ити ырыаттан
Аасыт санааһа-оноом уоспугун.
Туруйаһар... Үрдүбөр билимтэр,
Бүтүн эпп дойдуну—мин бийигим.

X X X

Намыһаһа мин курдук түн кинэ
Томторго кураа хаһытаата.
Кутаада тааһы туруора,
Мин ийэм төрөһүтү тириэр.

Күнүктөөн күөх оту оҕустум.
Уот туһаас. Мин илким сылайбыт.
— Олорууй, ийэх, эн кэлэнгин!
Кинигэһи бийиги күтүөннээн.

Мин ийэм чааныһыттан чэй кутар.
— Айаххы сэттэһиң, сэрэн,—диң,
— Сылайдыҥ дуо туһаам? Буолумуна,
Өсөөргүн умнуубут эбиккин.

Хамсатын уобан аттыбар
Өлөрөн, кутааһы одуулуур.
Халааһына үөрүүнү суоһунан,
Сулустар валсаллар. Уум кэлэ.

Хамсанын тыл итэ-саҕата?
Салтһыһыт. Сарамыт көпсөтүн.
Ийэм дьэ нуурайар. Унуортан
Кини эр ырыата дуорайар.
Күнүт: УУРАСТЫЫРАП тылаһаһа

Редакторы солбуйлаачы А. Г. ТУРАНТАЕВ.

БИНИГИ ААДЫРЫСПЫТ: Чурапчы сэлэннэһэ, Нэрл
Марис уулусса 12 №-рэ.
РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОННАРА: редактор—0—89, тыа ха-
һаайыһыһатын уонна култура, олох-дьаһах отделла-
ра—0—90, уопсай отдел—0—91, типография—0—95.
Редакцияда ыһтар сурукка аалырыһы, араспаһыһы,
ааты аҕа аатын толору сурулуохтаах.